

TAAL / APART WOORD ALS EXPORTSUCCES

Appelsien

Lucas Gasthuis

Het is niet altijd een geslaagd onderdeel van *De Wereld Draait Door*. Maar dat Paulien Cornelisse en Arjen Lubach af en toe in het tv-programma mogen aanschuiven om hun licht te laten schijnen over taal, bewijst de populariteit van het onderwerp. De taalboekjes van Cornelisse werden zelfs enorme bestsellers. Van een andere orde zijn de publicaties van Jan Stroop. De 76-jarige taalkundige benadert taal op een meer wetenschappelijke wijze in boeken als *Hun hebben de taal verkwanseld*. Hij heeft zich onder meer verdiept in het poldernederlands. Dat wil zeggen het gesproken Nederlands waarin tweeklanken als ei/ij en ou met een wijdere mond worden uitgesproken en dan klinken als ai en aau. Zo wordt 'blijf bij mij' 'blaaif baai maai'. Dit verschijnsel komt weer aan bod in de nieuwe bundel van Jan Stroop, *Die taal, die weet wat* (Athenaeum – Polak & Van Genneep). Maar veel meer onderwerpen worden behandeld. Zoals wat de auteur woordmetathesis noemt: de omkering van twee delen van een samenstelling zonder betekenisverandering. Meestal krijgt een woord een andere betekenis bij het omkeren van de delen: een koekepan is wat anders dan een pannekoek. Maar schroefoog en oogschroef bijvoorbeeld verwijzen naar dezelfde houtschroef met een oog. Het bekendste voorbeeld van woordomzetting is appelsien/sinaasappel. Het woord appelsien, de appel uit China, hoor je in Nederland nu nog vooral beneden de grote rivieren. Maar het verwierf door Nederlandse handelaren een plek in Scandinavische en Oost-Europese talen. Zo spreken Russen van *apel'sin*. De appelsien werd een verbaal exportsucces. Van Jan Stroop steek je wat op.

lucas.gasthuis@elsevier.nl

